

بسمه تعالی

قوه قضائیه

دیوان عدالت اداری

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۹/۲۳

شماره سیلور: ۹۷۰۹۹۸۰۹۰۵۸۰۱۳۸۷

شماره کلاس: ۹۷۰۱۹۸۹

پیوست: دارد

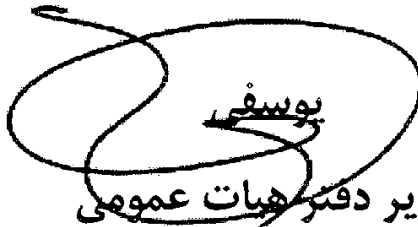
مدیریت محترم کل دبیرخانه شورای نگهبان

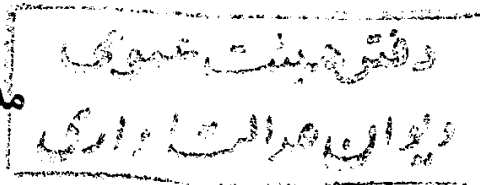
با سلام

به پیوست، دادنامه شماره دادنامه های

۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۲۶۲۶ و ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۲۶۲۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۹/۰۵

دادنامه صادره از هیات عمومی دیوان عدالت اداری جهت اطلاع و اقدام مقتضی ارسال می شود.

یوسفی
مدیر دفتر هیات عمومی

دیوان عدالت اداری

دبیرخانه شورای نگهبان

شماره ثبت: ۹۸۱۰۱۴۹۷۰

تاریخ ثبت: ۱۳۹۸/۰۹/۰۵

کد پرونده:

ساعت ورود:

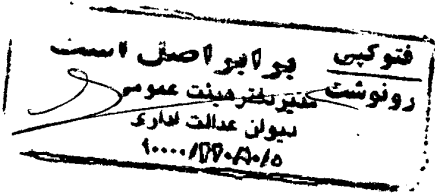

قَلَّا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا

دادنامه هیات عمومی

کلاس پرونده: ۹۷۰۱۹۸۹
شماره پرونده: ۹۷۰۹۸۸۰۹۰۵۸۰۱۴۸۷
داوطلب: ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۲۶۷۵
تاریخ: ۱۳۹۸/۰۹/۰۵
پوشه: ۱۰۰۰۰/۱۳۶۰۸۰/۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره دادنامه: ۱۳۹۸م۹م۵
تاریخ دادنامه: ۱۳۹۸م۹م۵
شماره پرونده: ۱۹۸۹م۹م۵، ۲۱۹۶م۹م۵

مرجع رسیدگی: هیات عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: آقایان: محمدرضا خانی ندوشن و میکائیل دهقانی

موضوع شکایت و خواسته: ابطال اطلاق ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵
گردش کار: آقایان میکائیل دهقانی و محمدرضا خانی ندوشن به موجب دادخواست و لایحه تکمیلی مجوز برداشت ۱۰ درصد اجرت المثل از مجموع درآمد سالیانه اماکن مذهبی، موضوع ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵ را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته اعلام کرده اند که:

" به موجب ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵ اجرت المثل عمل ادارات اوقاف و امور خیریه ده درصد از مجموع درآمد سالیانه اماکن مذهبی، تعیین گردیده است. عنایت دارند که تعیین اجرت المثل بر مبنای درآمد مکان مذهبی، فاقد وجهت می باشد چرا که می باید اجرت المثل عمل، برداشته شود، نه اینکه اجرت المثل را بر اساس درآمد و به صورت قطعی محاسبه نمایند. بنا بر مراتب معروض نظر به اینکه اطلاق مجوز برداشت ۱۰ درصد اجرت المثل از مجموع درآمد سالیانه اماکن مذهبی، موضوع ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵ با نظریه شماره ۱۳۹۲م۱۰م۱-۹۲م۳۰م۵۲۶۴۱ فقهای شورای نگهبان قانون اساسی و مدلول رأی شماره ۸۵۳ و ۱۳۹۴م۷م۷-۸۵۴ هیات عمومی دیوان عدالت اداری در مابینت می باشد لذا تقاضای ابطال آن را از تاریخ تصویب می نماید."

متن لایحه تکمیلی به قرار زیر است:

" پیرو دادخواست تقدیمی کلاس پرونده (۹۷۰۱۹۸۹) ۱۳۷۹م۶م۳۱۰۰۰۰۶۱۳۷۹ با خواسته ابطال اطلاق ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵ به استحضار می رساند: عنایت دارند که هیات وزیران برابر مصوبه ۸۳۱۵۳ت۸۳۱۳۲-۴۵۱۳۲-۱۳۹۲م۴م۹-۴۵۱۳۲-۱۳۹۲م۴م۹ ماده ۳۴ آیین نامه قانون تشکیلات اوقاف را اصلاح و جایگزین کرده است. البته به شرح دادخواست شماره پرونده ۷۲۷۳۶-۱۳۹۷م۳۱۰۰۰۰۷۲۷۳۶ تقاضای ابطال اطلاق ماده ۳۴ اصلاحی جدید، تقدیم هیات عمومی گردیده است لیکن با توجه به اینکه ممکن است به دلیل عدم لازم الاجرا بودن ماده ۳۴ آیین نامه مصوب ۱۳۶۵ در حال حاضر دادخواست ابطال ماده ۳۴ موضوع این پرونده منتفی تلقی و مردود اعلام شود معروض می دارد: از آنجا که از تاریخ تصویب ماده ۳۴ اولیه آیین نامه (مصوبه مورخ ۱۳۶۵م۲م۱۰ یا تصویب نامه شماره ۹۵۲۷۰-۱۳۶۵م۲م۲۲-۹۵۲۷۰ هیات وزیران) تا زمان اصلاح ماده ۳۴ (مصوبه شماره ۸۳۱۵۳ت۸۳۱۳۲-۴۵۱۳۲-۱۳۹۲م۴م۹-۴۵۱۳۲-۱۳۹۲م۴م۹ هیات وزیران) افزون بر ۲۷ سال متمادی اطلاق خلاف شرع ماده ۳۴ سابق بر مقررات اوقافی حاکم بوده و از این طریق وجوهات متعدد و کلانی تحت عناوین حق التولیه و حق النظاره از محل اماکن مذهبی، خصوصاً امامزادگان لازم التعظیم توسط سازمان اوقاف برداشت شده است و اینکه بی اعتباری ماده ۳۴ سابق نمی تواند موجبی بر عدم رسیدگی شرعی فقهای معظم شورای نگهبان موضوع اصل چهارم قانون اساسی باشد- تا با تشخیص خلاف شرع بودن اطلاق ماده ۳۴ سابق وجوهی که به صورت نامشروع افزون بر اجرت المثل برداشت شده باشد، به محل آن اماکن مقدس مسترد شود. ضمن اصلاح خواسته دادخواست تقدیمی به: «ابطال اطلاق مجوز برداشت ۱۰ درصد اجرت المثل از مجموع درآمد سالیانه اماکن مذهبی موضوع ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵ به دلیل مابینت با شرع مقدس از تاریخ تصویب الی ۱۳۹۲م۴م۹» مستنداً به تبصره ۲ ماده ۸۴ و ماده ۸۷ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری تقاضای ارجاع موضوع به فقهای شورای نگهبان با عنایت به قواعد فقهی «لاضرر» و «الوقوف علی حسب مایوقفها اهله» و «اکل مال به باطل» را می نماید."

در پی اخطار رفع نقضی که از طرف دفتر هیات عمومی برای شاکی ارسال شده بود وی به موجب لایحه مورخ ۱۳۹۷م۷م۸ پاسخ داده است که:

" بازگشت به اخطار رفع نقص کلاس پرونده (۹۷۰۱۹۸۹) ۱۳۷۹م۶م۳۱۰۰۰۰۶۱۳۷۹ در مورد بیان حکم خلاف شرع و قانون بودن ماده ۳۴ از آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه به استحضار می رساند: الف- اطلاق ماده ۳۴ با قاعده «لاضرر» و قاعده «الوقوف علی حسب مایوقفها اهله» در مابینت می باشد. ب- اطلاق ماده ۳۴ با ماده ۱۱ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه در مابینت می باشد. مجدداً نیز توجه ایشان را به نظریه شماره ۱۳۹۲م۱۰م۱-۹۲م۳۰م۵۲۶۴۱ فقهای شورای نگهبان قانون اساسی مندرج در رأی شماره ۸۵۳ و ۱۳۹۴م۷م۷-۸۵۴ هیات عمومی دیوان عدالت اداری جلب می نماید."

در پاسخ به شکایت مذکور، معاون اوقافی، حقوقی و امور مجلس سازمان اوقاف و امور خیریه به موجب لایحه شماره ۱۳۹۷م۹م۵-۹۷م۸۷۱۲۲۹ توضیح داده است که:

" ۱- شکایت مطروحه در مورد ابطال ماده ۳۴ اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه فاقد مبانی شرعی و قانونی است و قابل استماع نمی باشد. زیرا موضوع مطرح شده برخلاف ماده ۱۲ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری است. (ماده مذکور صلاحیت هیات عمومی را در مواردی که آیین نامه مورد درخواست ابطال برخلاف قانون یا شرع باشد احراز کرده است) در حالی که ماده مورد درخواست ابطال طبق تبصره ۱ ماده ۵ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه صراحتاً قید شده و قابل ابطال نمی باشد.

قَلَّا تَتَّبِعُوا الْهَوَىَٰ أَن تَعْدِلُوا

داftنامه هیأت عمومی

کلاسسه پرونده: ۹۷۰۱۹۸۹

شماره پرونده: ۹۷۰۹۹۸۰۹۰۵۸۰۱۳۸۷

دادنامه: ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۲۶۲۵

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۷/۰۵

پرونده

۲- ماده ۳۴ اصلاحی ناظر به امکان مذهبی اسلامی است که طبق بند ۲ ماده ۱ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه اداره امور آنها به این سازمان محول شده است و با موقوفات عام فاقد متولی و مجهول التولیه (موضوع بند ۱ ماده ۱ قانون مذکور) متفاوت است.

۳- شاکی در دادخواست تقدیمی خود در بند (الف) به قواعد «لاضرر» و «اکل مال به باطل» استناد کرده و همچنین حدیث «الوقوف علی حسب ما یوقفها اهلها» را قید کرده که هیچ کدام با اداره امور امکان مذهبی اسلامی و اجرت المثل اداره این امکان انطباق ندارد و مبین این مطلب است که شاکی به تفاوت وقف و تولیت با اداره امور امکان مذهبی اسلامی توجهی معمول نداشته است و اجرت المثل را مال باطل دانسته است.

۴- شاکی در بند ب دادخواست نیز از لحاظ قانونی به ماده ۱۱ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه استناد نموده و ماده ۳۴ اصلاحی آیین نامه را مغایر این ماده قانونی دانسته است در حالی که ماده ۱۱ استنادی راجع به موقوفات و حق التولیه و حق النظاره می باشد و متصرف از اداره امور امکان مذهبی اسلامی است و اجرت المثلی است که با توجه به خصوصیات هر یک از این امکنه مذهبی تعیین و وصول می گردد.

۵- ماده ۵ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه به این سازمان اختیار تعیین هیأت ائمه را داده و برابر تبصره ۱ همین ماده نیز تعیین حق الزحمه ائمه و نظامات راجع به امکان و اموال آنها بر اساس مقررات و سنن و خصوصیات آنها طبق آیین نامه مصوب هیأت وزیران به عهده سازمان محول شده است.

۶- مقررات راجع به امکان مذهبی اسلامی (ماده ۵ قانون و تبصره ذیل آن) با مقررات راجع به حق التولیه و حق النظاره موقوفات عام متصرفی (ماده ۱۱ قانون) را که ثابتی است متفاوت است و در آیین نامه اجرایی نیز در مواد ۳۳ و ۳۴ هر کدام به صورت علیحده پیش بینی شده است و احکام متفاوت دارد، لذا مستندات ضمیمه دادخواست که راجع به ابطال قسمتی از ماده ۳۳ آیین نامه و مربوط به حق التولیه موقوفات بوده نمی تواند نسبت به ماده ۳۴ که راجع به اداره امور امکان مذهبی اسلامی است تسری داشته باشد. با عنایت به مراتب معنونه درخواست رد شکایت شاکی را دارد.

در خصوص ادعای مغایرت موضوع ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب سال ۱۳۶۵ با شرع مقدس اسلام، قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب لایحه شماره ۱۳۹۸۰۶۰۱۲-۹۸۰۱۰۲۰۱۱۸۵۳ اعلام کرده است که:

" اطلاق تعیین اجرت المثل به میزان ده درصد درآمد سالیانه امکان مزبور نسبت به موردی که اجرت المثل عمل کمتر از ده درصد مذکور یا بیشتر از آن باشد خلاف موازین شرع است، زیرا اگر اجرت المثل عمل کمتر از ده درصد باشد گرفتن بیش از آن تضییع حق امکان مذهبی است و اگر بیشتر از ده درصد باشد پرداخت کمتر از اجرت المثل به اداره، تضییع حق او است و هر دو تضییع خلاف شرع است."

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۳۹۸۰۹۰۵ با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

هرچند که ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب سال ۱۳۶۵ به موجب مصوبه شماره ۸۳۱۵۳ت، ۴۵۱۳۲هـ-۴۹۰۹۲۰۴۹ هیأت وزیران اصلاح شده است، ولی از آنجا که شاکی ابطال ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب سال ۱۳۶۵ را از بُعد شرعی و از تاریخ تصویب آن درخواست کرده است و نظر به این که قائم مقام دبیر شورای نگهبان قانون اساسی به موجب نامه شماره ۱۳۹۸۰۶۰۱۲-۹۸۰۱۰۲۰۱۱۸۵۳ اعلام کرده است که: «اطلاق تعیین اجرت المثل به میزان ده درصد درآمد سالیانه امکان مزبور نسبت به موردی که اجرت المثل عمل کمتر از ده درصد مذکور یا بیشتر از آن باشد خلاف موازین شرع است، زیرا اگر اجرت المثل عمل کمتر از ده درصد باشد، گرفتن بیش از آن تضییع حق امکان مذهبی است و اگر بیشتر از ده درصد باشد پرداخت کمتر از اجرت المثل به اداره، تضییع حق او است و هر دو تضییع خلاف شرع است.» بنابراین در اجرای حکم بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۱۳ و تبصره ۲ ماده ۸۴ و مواد ۸۷ و ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ و تبعیت از نظر فقهای شورای نگهبان رأی بر ابطال اطلاق ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب سال ۱۳۶۵ در حد نظر فقهای شورای نگهبان از تاریخ تصویب صادر می شود.

یو لیر اصل است
مدیر دفتر هیأت عمومی
دیوان عدالت اداری
۰۰۰۰/۰۴۰۸/۰۵

محمد کاظم بهرامی
رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری